HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עמון ומואב. קרובין לישראל שבאו מלוט בן אחי אברהם ורחקן המקום שלא יבאו בקהל. ל"א קרובין ממש ליכא למימר דהא מדין מבני קטורה היו בני אברהם וקרובים היו בני מדין לישראל יותר מעמון ומואב שהם בני אברהם אלא עמון ומואב שכנים וקרובים היו לארץ ישראל ומדין רחוקים להם היו: **וישבו בלשכת הגזית ממשפחות סופרים.** והאי קרא מפרש ליה כולי בסיפריו) בפרשת ויאמר משה לאובב: **המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב.** וקינים אלו בניו של יתרו דכתיב ובני קיני חותן משה ובניו של יתרו הן הן בניו של רכב דכתיב הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וכתיב (ירמיה לה) ובית הרכבים אמר ירמיהו כי כה אמר ה' [וגו'] יען אשר שמעתם [על] מצות [יהונדב] אביכם [וגו'] לא יכרת איש ליונדב בן רכב [עומד] לפני כל הימים ואמרינן בסיפרי) אפשר נכרים הם ונכנסין להיכל והרי כל ישראל לא נכנסו להיכל אלא שהיו יושבין בסנהדרין ומורין בדברי תורה. מ"ר: **ממיכה.** דאמרינן לעיל [קג:] הניחו לו שפתו מצויה לעובדי דרכים: **ומשרה שכינה על נביאי הבעל מחברו של עדו הנביא.** דעדו הנביא נתנבא על מזבח בית אל שיחרב מפני שהעמיד בו ירבעם עגלים דכתיב (במ"א יג) והנה איש האלהים בא מיהודה וגו' ואמר מזבח מזבח ומפרש בסדר עולם דהיינו עדו הנביא ובא נביא השקר והטעהו לעדו והשיבו לבית אל והעבירו על מצות הקב"ה שאמר לו לא תשוב בדרך אל והאכילו ובזכות שהאכילו שרתה עליו שכינה שנאמר [שם] ויהי דבר ה' אל האיש הנביא אשר השיבו להאכילו אלנו: **ושגגתה עולה זדון.** שהרי מלינו ביהושפט ששגג ולא הלוהו לדוד שתי ככרות ונענש דאמר רב יהודה וכו': **לוהו.** לשון לויה: **לא נהרגה נוב.** אלא היה לריך דוד לשאול לחם מכהני נוב ולא היה דואג מלשין עליהם: **ולא היה שאול נהרג.** על אותו עון: **שמוטו.** דאביו יותם ובנו חזקיה: **ושאר.** מישראל שבזו להיות בניך ותלמידיך וכל מי שישוב לביתך דהיינו תלמידיו כדמתרגמינן ושאר' דלא חטאו ודתבו חטיאי תלמידוהי: **מאי כובש דכבשיהו לאפיה.** שכבש את פניו והיה מתביש מפני ישעיה: **כובש.** כמו כובש: **אובלא דקלרי סחף ארישיה.** כלי מנוקב של כובסין שמזלפין בו מים על הבגדים ואותו כלי הפך אחז על ראשו כדי שלא יכירו ישעיה שהיה מתבייש [ממנו]: **יאשיהו.** בן אמון: **חזקיהו.** אבי מנשה: [**נרא מזכה אבא וכו'**]. יאשיה מזכה אמון אביו ולא חזקיה מנשה בנו דכתיב אין מידי מגיל ודרשינן ליה בהגדה) אין אברהם מגיל וכו': **השתא דאתיתי להכי.** דברא מזכה לאבא: **אחז נמי.** לא תימא דבכשיהו [לאפיה] אלא מפני כבודו של חזקיה לא מנאוהו: **מפני מה לא מנו את יהויקים.** באותן שאין להם חלק [לעוה"ב]: **משום דר' חייא בר אבויה.** שנתכפר על שלא ניתן לקבורה. וכל הני מפני מה לא מנו לא בעי אלא מהנך דהוו רשעים גמורים כדמשיבנא להו לעיל [קג:] אחז חתם את התורה וכו': **[זאת ועוד כו'.** נקמה נעשית בה כבר ועוד אמרת תעשה בה]: **פרידא.** כך שמו): **סיפתא.** ארגז: **בשביל הטוב מה אות.** בשביל חזקיה [ששיבה את] עצמו דאמר הטוב בעיניך עשיתי גרם לו שאמר מה אות כי אעלה בית ה' שאעל אות מהקב"ה שעבירה גורלת עבירה: **אלנו נכרים על שולחנו.** אותם ששלח לו מרודך בלאדן ספרים ומנחה על ידם: **ומשמש עליו.** כגון חזקיה דאמרינן לקמן אשתו השקתה עליהם: **גורם גלות.** דכתיב וישמח עליהם חזקיהו וירלאם את (כל) בית נכתה וכתיב בתריה ומבניך אשר יצאו ממך יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל: **אשתו השקתה עליהם.** היא עצמה מוחזת להם. והיינו בית נכתה לשון מנכה על שם לצע שנפחתה מן האדם וממנה נברא אשה: **בית גנזיו.** והכי מתרגמינן) בית גניזוהי. ומנחם פתר במחברתו לשון סממנים כמו (בראשית לא) נכאת ולרי ולוט: **זין אוכל זין.** כגון פרזלא דשליט בפרזלא): **איכה.** ל"ו בגימטריא: **ל"ו כריתות.** בכריתות (דף ג.) משיב להו: **לקו בא"כ.** שכל מגילת איכה סדורא באלפא ביתא: **בטח בדד.** שיושבין יחידים ואינן מתיראין לא מן הנכרים ולא מן חיות רעות: **רבאי עם.** עם שמתרבה והולך יותר משאר עם: **קטנה לגדול.** ש"ז של קטן אינו מבושל ואינו מזריע מהר כשל גדול וכן רחם של קטנה אינה קולטת מהר כשל גדולה לפיכך משאין גדולה לקטן כדי לבשתהא זרעו [מבושל] קולט מהר וקטנה לגדול כדי שיהא שכבת זרעו קולט מהר ולא קטנה לקטן ששוהין להוליד. ולא קטן וקטנה ממש אלא שעומדין על פרקן וראויין הם להוליד ומיהו אין זרע שלהם מבושל כל כך:

מעמון ומואב ומקרבת את הרחוקים מיתרו דאמר ר' יוחנן בשכר [1]קראן לו ויאכל לחם [ו]זכו בני בניו וישבו בלשכת הגזית שנאמר [2]וממשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתים סוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וכתיב התם [3]ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה אשר בנגב ערד וילך וישב את העם ומעלמת עינים מן הרשעים ממיכה ומשרה שכינה על נביאי הבעל מחבירו של עדו הנביא דכתיב [4]ויהי הם יושבים אל השלחן ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו ושגגתה עולה זדון דאמר רב יהודה אמר רב אלמלי הלוהו יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדמי ולא נהרג שאול ושלשת בניו ומפני מה לא מנו את אחז אמר ר' ירמיה בר אבא מפני שמוטל בין שני צדיקים בין יותם לחזקיהו רב יוסף אמר מפני שהיה לו בשת פנים מישעיהו שנאמר [5]ויאמר ה' אל ישעיהו צא נא לקראת אחז אתה ושאר ישוב בנך אל קצה תעלת הברכה העליונה אל מסלת שדה כובס מאי כובס איכא דאמרי דכבשיהו לאפיה וחלף ואיכא דאמרי [6]אוכלא דקצרי סחף ארישיה וחלף מפני מה לא מנו את אמון מפני כבודו של יאשיהו מנשה נמי לא נמני מפני כבודו של חזקיהו ברא מזכי [7]אבא אבא לא מזכי ברא דכתיב [8]ואין מידי מציל [9]אין אברהם מציל את ישמעאל אין יצחק מציל את עשו השתא דאתית להכי אחז נמי לא אימני משום כבודו של חזקיהו ומפני מה לא מנו את יהויקים משום דר' חייא בר' אבויה [7]דאמר ר' חייא בר' אבויה כתיב על גולגלתו [של] יהויקים זאת ועוד אחרת זקינו דרבי פרידא אשכח גולגלתא דהוה קא שדיא בשערי ירושלים וכתיב בה זאת ועוד אחרת קברה ולא איקברא קברה ולא איקברא אמר גולגלתו של יהויקים היא דכתיב ביה [7]קבורת חמור יקבר סחוב והשלך וגו' אמר מלכא הוא ולא איכשר לזלזולי ביה כרכה בשיראי ואותבה בסיפתא [10]חזיתא דביתהו סברא הא דאיתתא קמייתא הוה דהא לא קא מנשי לה שגרא תנורא וקלתה היינו דכתיב זאת ועוד אחרת תניא אמר רבי שמעון בן אלעזר בשביל [8]הטוב בעיניך עשיתי מה אות בשביל [9]מה אות נכרים אכלו על שולחנו בשביל שנכרים אכלו על שולחנו גרם גלות לבניו מסייע ליה לחזקיה דאמר חזקיה כל המזמן עובד כוכבים לתוך ביתו ומשמש עליו גורם גלות לבניו שנאמר [10]ובניך אשר יצאו ממך [אשר תוליד] יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל [11]וישמח עליהם חזקיה ויראם את (כל) בית נכתה את הכסף ואת הזהב ואת הבשמים ואת השמן הטוב וגו' אמר רב מאי בית נכתה אשתו השקתה עליהם ושמואל אמר בית גנזיו הראה להם ור' יוחנן אמר זין אוכל זין הראה להן [12]איכה ישבה בדד אמר [13]רבא אמר רבי יוחנן מפני מה לקו ישראל באיכה מפני שעברו על שלשים ושש כריתות שבתורה אמר רבי יוחנן מפני מה לקו באל"ף בי"ת מפני שעברו על התורה שניתנה באל"ף בי"ת ישבה בדד אמר [13]רבא אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה אני אמרתי [13]וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו טל עכשיו יהיה בדד מושבם העיר רבתי עם אמר [13]רבא אמר רבי יוחנן שהיו משיאין קטנה לגדול וגדולה לקטן כדי שיהו להם בנים הרבה היתה כאלמנה [14]אמר רב יהודה אמר רב כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור אליה רבתי בגוים שרתי במדינות אמר [13]רבא אמר רבי יוחנן כל מקום שהן הולכין נעשין שרים לאדוניהן ת"ר מעשה בשני בני אדם שנשבו בהר הכרמל והיה שבאי מהלך אחריהם

אחד

1. ויאמר אל בבתיו ואיו לָמָּה זֶּה עָזַבְתֶּן אֶת הָאִישׁ קְרָאן לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם: שמות ב כ
2. וּמִשְׁפְּחוֹת סֹפְרִים יֹשְׁבֵי יַעְבֵּץ תִּרְעָתִים שִׁמְעָתִים שׁוֹכָתִים הֵמָּה הַקֵּינִים הַבָּאִים מֵחֲמַת אֲבִי בֵית רֵכָב:
דברי הימים א ב נה
3. וּבְנֵי קֵינִי חֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת בְּנֵי יְהוּדָה מִדְבַּר יְהוּדָה אֲשֶׁר בַּנֶּגֶב עֲרָד וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב אֶת הָעָם:
שופטים א טז
4. וַיְהִי הֵם יֹשְׁבִים אֶל הַשֻּׁלְחָן וַיְהִי דְּבַר יְיָ אֶל הַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיבוֹ:
מלכים א יג כ
5. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יְשַׁעְיָהוּ צֵא נָא לִקְרַאת אָחָז אַתָּה וּשְׁאָר יָשׁוּב בְּנֶךָ אֶל קְצֵה תְּעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה אֶל מְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס:
ישעיהו ז ג
6. רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אֲמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל: דברים לב לט
7. קְבוּרַת חֲמוֹר יֵקָבֵר סָחוֹב וְהֻשְׁלָךְ מֵהֲלְאָה לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם:
ירמיהו כב יט
8. אִנָּה יְיָ זְכָר נָא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלְּכִתִּי לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיֵּבְךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל:
מלכים ב כ ג
9. וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל יְשַׁעְיָהוּ מַה אוֹת כִּי יִרְפָּא יְיָ לִי וְעָלִיתִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בֵּית יְיָ:
מלכים ב כ ח
10. וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִקָּחוּ וְהָיוּ סָרִיסִים בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל: מלכים ב כ יח
11. וַיִּשְׂמַע עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיַּרְאֵם אֶת כָּל בֵּית נְכֹתֹה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וְאֶת הַבְּשָׂמִים וְאֶת שֶׁמֶן הַטּוֹב וְאֶת בֵּית כֵּלָיו וְאֶת כָּל אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרֹתָיו לֹא הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל מֶמְשַׁלְתּוֹ:
מלכים ב כ יג
וַיִּשְׁמַח עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיַּרְאֵם אֶת בֵּית נִכְאֹתוֹ אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וְאֶת הַבְּשָׂמִים וְאֶת הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב וְאֶת כָּל בֵּית כֵּלָיו וְאֶת כָּל אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרֹתָיו לֹא הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל מֶמְשַׁלְתּוֹ:
ישעיהו א א
12. אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה רַבָּתִי בַגּוֹיִם שָׂרָתִי בַּמְּדִינוֹת הָיְתָה לָמַס: איכה א א
13. וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב אֶל אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אַף שָׁמָיו יַעַרְפוּ טָל:
דברים לג כח

גליון הש"ס

גמ' אין אברהם מצוי. עי' יומא לח ע"ב בתוס' שניס ד"ה מעשה:

מוסף רש"י

יושבי יעבץ. תלמידי יעבץ, יעבץ אדם גדול בתורה היה, כדכתיב (דהי"א ד) ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמר אם ברך תברכני בתורה והרבית את גבולי בתלמידים וגו' ויבא אלהים את אשר שאל (סוטה יא. ע"פ תמורה סז.). תרעתים. מפרש בספרי שמעמו תרועה בהר סיני, ל"א תרעתים על שם שהיו יושבים בשערי ירושלים (סוטה שם). שמעתים. שמעמו מצות אביהם, דבני יונדב בן רכב משפחי קרא, והם היו מבני בניו של יתרו כדמפרש ואזיל המה הקינים (שם). סוכתים. על שם שהיו יושבים בסוכות, כדכתיב (ירמיה לה) ונשב באהלים, וקרי להו משפחת סופרים, דהיינו סנהדרין, וכן תרעתים זקני שער (שם). אובלא דקצרי. נכנע אחז לפני ישעיה ושם על ראשו אובלא דקצרי, כפה עליו כלי, פי' כלי מנוקב של כובסים שמזלפין בו מים על הבגדים (ישעיה ז ג). זקנו דרבי פרידא. הוא ר' חייא בר אבויה (לעיל פב.). קבורת חמור. מושלך בלחוצות (שם). ולא אלמנה ממש. דהא לא כתיב אלמנה אלא היתה כאלמנה, כאשה העומדת באלמנות חיות על בעלה שהלך ועתיד לחזור (תענית כ.).